

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

59. An Confessarius tempore pestis debeat facere, vt moribundus testetur etiam si non adsint testes sufficientes? Et an tempore pestis testamentum, vt si approbatorium in foro externo indigeat ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76413](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76413)

Beia in resp. cas. confici. p. 1. cas. 53. Petrus de Aragon. in 2. 2. g. 62. art. 4. ubi agit de dominio sol. mibi 105. Salas de legib. lib. 1. 4. disp. 16. sect. 12. n. 52. Salomius in 2. 2. tom. 1. q. 61. ser. 9. 1. de dominio. art. 4. fol. 159. Naldus in sum. ver. res. n. 8. Banniez de iust. q. 62. disp. 5. de translat. domini. fol. mibi 100. Becanus in sum. theol. to. 2. tr. 3. c. 6. n. 4. c. 6. l. 4. & n. 6. in fin. regula 5. & Valquez in Opus. de restam. cap. 3. dub. 1. n. 4. & in p. 2. to. 2. disp. 163. c. 5. n. 36. & 37. qui citat Gomez, & Padillam, Viros doctissimos.

4. Dico igitur primò contra Reginaldum, & alios, ubi supra, heredem ab intestato non teneri quidquam tradere heredi instituto in testamento minus solemnini, nec soluere legata facta in tali testamento, dummodo non sint facta ad pias causas. Secundò, nec teneri facere compositionem iuxta quantitatem duobij, Tertio, cum, cui legatum relictum est, non posse vii occulta compensatione. Ex his duabus opinionibus, quam maluerit, eligant Confessarii, & ita in multis casibus occurrentibus sedabunt multos scrupulos.

5. Ad argumentum in principio positum respondetur, quòd finis legis dupliciter potest cessare, aut in communi, aut in particulari. Quando cessat primo modo, cessat obligatio legis: non autem, quando cessat in particulari. At verò legis, quæ irritant illegitimos contractus, vt in casu nostro, habent pro fine bonum commune: & sic, quamuis cesset finis legis in particulari, semper eius obligatio firma manet. Ita communis sententia DD. Valquez in 2. 2. tom. 2. disp. 163. c. 3. n. 1. & Opuse. de redd. c. 2. §. 2. dub. 14. n. 1. Suarez de legib. lib. 3. c. 23. lib. 5. c. 24. & lib. 6. c. 7. & 9. Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 15. num. 37. & de matr. tom. 1. lib. 3. disp. 3. n. 7. & 9. Salas tr. de censib. dub. 8. n. 21. & de legib. tract. 14. disp. 10. sect. 4. n. 19. & disp. 16. sect. 7. n. 14. Corninch de Sacr. disp. 7. dub. 9. n. 86. & disp. 19. dub. 14. n. 144. Reginaldus in praxi tom. 1. lib. 3. r. 18. q. 3. n. 180. Rebullius de oblig. iust. part. 2. lib. 11. q. 1. n. 7. Molina de iust. to. 1. disp. 8. ad 3. argum. secunda sententia. Bonacina de legib. disp. 1. q. 1. punct. 1. §. 2. n. 1. & seq. & d. 10. q. 1. punct. 8. §. incident. num. 13. Pitigianus in 4. sent. to. 2. disp. 15. q. 2. art. 3. Sayrus in clau. regis. lib. 3. c. 1. num. 6. & c. 7. n. 12. & 13. Felicianus de censib. tom. 2. lib. 1. c. 8. n. 6. Couar. in 2. part. Decret. c. 6. §. 9. n. 8. Sarmiento lib. 3. sect. 1. interpr. c. 12. n. 8. Petrus de Aragon. in 2. 2. g. 62. art. 4. sicut probabiliter aliqui contrarium asserant. Ex his omnibus apparet, contractum nullum iure humano in foro exteriori, esse etiam nullum in foro conscientie. Sed ad ornatum presentis questionis vide etiam, extra DD. citatos, Fernandez in examine Theol. moral. part. 1. c. 17. §. 2. n. 14. Naldus in summa, verb. Testam. n. 1. Sotum de iust. lib. 4. q. 3. art. 3. Suarez de legib. lib. 5. c. 24. n. 9.

Sup. hoc supra in et. 1. Ref. 5. & in aliis eius not.

RESOL. LVIII.

An heres constitutus in gravi necessitate excusetur solutione legati pro Missis celebrandis pro animabus Purgatorij?

Et an elemosyna elargienda pauperibus possit applicari pro Missis celebrandis ad subleuandas animas Purgatorij?

Et an beneficiarius omittens horas canonicas satisfaciat, si elemosynas non distribuat pauperibus sed celebret Missas pro animabus Purgatorij? Ex p. 7. tract. 10. & Misc. 1. Ref. 14.

§ 1. Suppono heredem excusari a solutione legatorum, si in valde graui necessitate sit constitutus, licet non sit extrema; quia in tali casu, non est illicitum succipere à diuitibus, si aliter grauis illa necessitas auereri non possit, vt docet Nauar-

Sup. hoc in

ra de Restitu. libro tertio, capite primo, num. 475. & alij. Et licet aliqui & rectè hoc limitant, nisi legatarius sit in pari necessitate, tamen probabile contrarium existimat Lessius libro secundo capite decimo-sexto, dub. 1. n. decimo nono, dummodo debitor in illam non se conuertit necessitatem. Hoc supposito respondeo ad casum propositum negatiuè, quia Animæ existentes in Purgatorio patiuntur grauissimam & extremam necessitatem, & idèd hares tenetur soluere legatum pro Missis ad earum leuamen relictis, non obstante quòd ipse sit constitutus in graui necessitate victus, aut status mutationis. Et ita docet Mazuchellus tractat. de Cas. reserua. disputatione secunda. cap. 20. questione 2. num. 17. §. 1. octauo, qui etiam capite decimo-tertio, difficult. 4. n. 19, tenet, quòd Animæ Purgatorij includantur sub nomine pauperum, & idèd elemosyna largienda pauperibus potest applicari pro Missis celebrandis ad subleuandas Animas Purgatorij. Hinc Suar. de Religione tomo secundo, lib. 4. cap. 30. num. 18. Fillucius tom. 2. cap. 23. & num. 324. & alij putant Beneficium omittentem Horas Canonicas satisfacere, si elemosynam non distribuat pauperibus, sed celebret Missas pro animabus Purgatorij.

De Testamentis Tempore pestis.

RESOL. LIX.

An Confessarius tempore pestis debeat facere, et moribundus testetur, etiam si non adsint testes sufficientes?

Et an tempore pestis testamentum, vt sit approbatum in foro exteriori, indigeat solemnitate testium? Ex p. 5. tr. 3. Ref. 123.

§ 1. Videtur negatiuè respondendum, per ea, quæ docet Fulgosius, Paulus, Alexander, & Corneus in l. fin. Codice de testament. & in l. conficiuntur. §. 1. ff. de iure codicillorum, per quæ iura docemur, quòd si casu, vel necessitate testes reperiri non possint, corruet testamentum. Tenet etiam hanc opinionem Alexander, consil. 78. numero 16. lib. 2. pro vt refert Ripa de peste, in priuileg. vltim. vol. numer. 7. Marcus Antonius in §. sed hac quidem, Institutione de testament. numer. 23. cum seq. Gomez in l. 3. Tauris, numer. 48. Burg. de Paz plures referens in libr. 3. Tauris n. 655. Vide etiam Afflictum dec. 28. num. 2. & Boëtium decif. 228.

2. Sed his non obstantibus in tali casu confessarius faciat vt moribundus disponat ea, quæ in conscientia tenetur, & quæ vult, Salicetus, & Iafon esse validum, docent Baldus, Salicetus, & Iafon leg. fin. Codice de testament. Ripa numero 11. Patillus lib. 2. consil. 2. num. 6. & ita fuisse decisum in Senatu Lusitano, testatur Gama decisione 81. & decisione 310. & hanc sententiam mordicus sustinet Pegadus in telect. ad l. inter cetera. de lib. & posthum. part. 2. capite 1. §. 2. Sed non desinam hic apponere verba Malderi in 2. 2. tractat. capite 11. Anb. 6. vbi sic asserit. Quæres an tempore pestis testamentum vt sit probatum in foro exteriori indigeat solemnitate testium? Respondet Iul. Clarus questione 57. tunc loco septem testium sufficere quinque, si testator verè sit peste correptus, & plures accedere agrè vellent, & hac est communis opinio, vt testatur Decius apud eundem Clarum; qui tamen fatetur non deesse, qui teneant quòd tunc duo sufficiant, quòd sanè probabile est modo.

modò idonei sint, est enim valde æquum in eiusmodi necessitate testamentum valere, si habeat numerum testium, qui requiritur iure gentium, Sanc Molina in Lusitania Regno tres Testes tunc sufficere concedit, disput. 127. Confirmatur, quia Imperator *ultima, c. de testamentis*, ad Dei Humanitatem, ut dicit, respiciens, laxavit solemnitatem ruri degentium, ut supra diximus. Eadem carè hic humanitas & Epieixia, ut si non statuat minor iusta probatio, sufficere ut factum est in testamento militis, saltem ea sufficiat, quæ iure gentium sufficit, & admittitur in piis causis. Vide etiam Valquez *apud c. de testament. c. 1. §. 4. dub. 2. Mol-fesum in sum. tom. 2. tr. 13. c. 2. n. 137. Comitolum in respons. moral. lib. 7. q. 1. & Layman. lib. 3. sect. 5. tr. 5. c. 2. num. 16.*

RESOL. LX.

An in testamento confecto tempore pestis sint necessarij septem testes.

Et quid de testamento Militis tempore belli?

Et advenit, quod in testamento tempore pestis licet habenti sint septem testes, non est tamen necessarium, ut unico contextu adhibeantur, sed sufficit, si ex intervallo veniant.

Et an testamentum tempore pestis exceptum à Pavoribus, presentè unico, quem habere potuit, teste, vim habeat testamenti?

Et aliqua alia circa presentes difficultates explanantur. Ex p. tr. 6. Ref. §. 5. alias 34.

§. 1. Affirmativè respondet ex Molina, & Valquez, nunquam satis laudatus Dominus meus Cardinalis Lugo de *Just. tom. 2. disput. 24. sect. 1. num. 7.* quibus addit Dicastillum de *Just. lib. 3. tractat. 59. disp. 1. dub. 4. num. 105.* Layman. in *Theolog. Moral. lib. 3. tr. 5. cap. 2. numer. 16.* Fachineum *contr. iur. lib. 5. cap. 92.* Hannium *Var. resol. iur. lib. 2. tractat. 5. quasi. 5.* Castium in *leg. casus, de Testam. u. 1. & in leg. ab antiquis vlt. cap. eod. num. 1.* Canisium in *lib. 3. Decretalium tit. 26. cap. 10.* Domin. de Magdal. in *tract. de numer. testam. in Testament. requisit. par. 1. cap. 1. num. 29.* Ioann. Crott. in *tract. de Testib. par. 1. num. 22.* Ludou. Roman. in *repet. Aubert. similiter eod. ad leg. Falcid. in 24. Privil. leg. conf. 70. & conf. 77. num. 8. volum. 1.* Stephan. Bertrand. *conf. 12. numer. 5. lib. 2.* Dom. Card. Tuschus *tom. 8. pract. concl. lit. T. concl. 122. num. 20. per d. l. casus 8. de Testam. Gilkenium in d. l. casus. nu. 10. & seg. Cod. de Testam. Arumæum Exercitat. Justin. 7. Thef. 1. 1. & alios quos citat & sequitur Harpprech. in *comment. ad insti. tom. 2. §. sed cum paulatim, de testament. ordin. num. 41.* Probat hęc opinio, ex l. consultißima 2. 1. Cod. de testament. cum similib. ex quibus clarescit, regulariter in omni testamento septem testes desiderari. Regularè autem generali inherendum, standumque est, donec eius exceptio demonstretur, l. ab ea par. 5. ff. de probat. l. sum 4. §. puto ff. de hered. insti. cap. ad decimas 2. in fin. de restit. spoliat. in 6. Decius in *lib. 1. n. 7. ff. de regul. iur.* Secundò huic confert, quod testatori licet hunc pestis casum, & tempore vltimam voluntatem condendo antevertere, *argum. l. qui potest. 174. ff. de regul. iur.* ac proinde is damnus, quod sua culpa sentit sentire non videatur, *leg. quod quis 203. ff. eod. tit.* Terriò mouet, quòd ipsius testatoris maximè interfit, ne veri heredes substantia ipsius fraudentur: cum testes numero pauciores faciliùs corrumpi possint, quàm plures, *argum. lege. iubemus 29. Codic. de testam. ment.* Quariò hanc decisionem commendat l. *conficiuntur 8. §. codicilli 2. ff. de iure codicill. ex quo edocemur, nihil referre ad minuendum testium numerum, vtrum quis potuisset eo tempore, quo scripsit vel fecit**

testamentum, plures testes cogere, an non potuisset. Quintò confirmat hanc assertionem textus expressus in l. casus 8. Codic. de testament. vbi Imperatores Diocletianus, & Maximianus rescribunt: tempore pestis aliquid de solemnitatibus relaxatum esse in testamentis: sed relaxationem illam non circa numerum sed circa testium eodem tempore conuentionem versari. Aiunt enim disertè: Testes huiusmodi morbo oppressos eo tempore iungi, atque sociari remissum est, non etiam conueniendi numeri eorum obseruatio sublata est. Septem ergo testes requiruntur: sed non opus est, ut omnes simul socientur, & iungantur, ut coram eis testamentum publicetur, siue insinuetur, & ab eis vel sub cribatur simul, vel audiatur: sed sufficere si separatim testes singuli adhibiti fuerint. Sextò ad stipulatur huic sententia: regula vulgata, sumpta ab exceptione. Nam cum hæc in eiusmodi testamentis solam vnã solemnitatis partem remittit, d. l. casus 8. C. de test. reliquam constabilire intelligitur. Exceptio siquidem confirmat regulam in casibus non exceptis *l. quæ situm 12. denique Neratius, ibique Bartol. ff. de instrum. & instrum. leg. l. cum Prator 12. ff. de iud. l. his verbis 120. vbi Dd. ff. de leg. 3.*

2. Nec supradictis obstat lex vlt. ff. de test. mil. vbi omnibus, qui in hostili solo versantur, quamuis milites non sint, conceditur, ut iure militari testari possint in quo testamento plures testes non requiruntur, quàm duo; propterea, quòd difficulter eodem loco testes plures haberi possint. Militibus namque non ea causa hoc priuilegium indultum est, quòd plures testes habere non possent, sed quòd imperiti, non haberent, quos faciliè in expeditione consulere; quòdque inopinatè hostium aduentu, sæpè in discrimen vitæ pergere cogentur, l. licet 19. C. de pactis. Hæc duæ causæ etiam alijs, qui illis commæatus subuheri consueverint, prodesse solent. Vnde & hoc is concessum esse animaduertimus: ut quoad in hostico versentur, iure militari testari possint, d. l. vlt. ff. de test. mil. Ceterùm pagani, vel per se satis periti sunt, vel copiam aliorum, quos consulant, facillimè habere possunt, in bonorum 10. ff. de bon. poss.

3. Eadem planè ratione non obstat, quòd tempus belli, & tempus grauissima pestis equiparantur: cum inualecente pestilentia, Deus bellum gerere, & iram suam in homines distingere videatur, per doctrinam Bartoli in *leg. naturaliter 5. numero 23. ff. de iur. par. & iur. item in lege vnic. ff. de bon. poss. session. ex testament. mill.* Sed in bello valet testamentum minus solennitè, coram duobus, aut tribus testibus factum, *lib. 1. & rot. §. ff. & Codice de testam. mill.* Ergo & pestis tempore valebit. Non obstat, inquam, isthac comparatio belli: & pestis: nam omnem solemnitatem militibus relaxatam esse in testamentis consiciendis, apparet ex titulo proximè subsequente. At pestis tempore, non omnem solemnitatem, sed aliquid tantum de iure relaxatum esse, constat ex d. leg. casus 8. Codic. de testament. Deinde milites imperiti sunt, & in expeditione peritiores, propter instans vitæ periculum, consulere nequeunt: cum pagani vel per se sint periti; vel alios, quos consulere possunt, habeant, ut supra dictum: & ante incidentem luem, vel, priusquam ita vulgaretur, sibi per vltimam voluntatem prospicere potuissent. Quid; quòd iis satis videatur esse consultum per dispositionem, d. l. casus 8. Cod. d. titul. cum testes etiam in alio conclauì vocem testantis audire, necnon iam hoc morbo infecti adhiberi queant, ut notat Gilkenius ad l. 8. Codic. eod. num. 17.

4. Nihil quoque obest, quòd necessitatis plerumque ratio haberi soleat, & peste saeuente tot testium copia difficulter haberi possit, *argum. l. vbi absunt 19. ff.*